

Anna Piszcz¹

Koło Naukowe Logistyków

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych

Funkcjonowanie rynku usług logistycznych w Polsce

Functioning of the logistics services market in Poland

Streszczenie: W ostatnich latach zauważalny jest dynamiczny rozwój rynku usług logistycznych w Polsce. Ze względu na coraz większą złożoność procesów logistycznych wiele przedsiębiorstw decyduje się na zlecenie funkcji wyspecjalizowanym firmom zewnętrznym. Pozwala to na minimalizację kosztów działalności oraz wzrost jakości świadczonych usług. Rynek usług logistycznych tworzą zarobkowo wykonywane usługi transportowe, spedycyjne, magazynowe oraz dodatkowe. Celem opracowania jest analiza funkcjonowania rynku tego sektora w ostatnich latach w Polsce.

Słowa kluczowe: usługa, transport, spedycja, magazynowanie

Abstract: In recent years, the dynamic development of the logistics services market in Poland has been noticeable. Due to the increasing complexity of logistics processes, many companies decide to outsource functions to specialized external companies. It allows to minimize operating costs and increase the quality of services provided. The market of logistic services consists of profitable transport, forwarding, storage and additional services. The aim of the study is to analyze the functioning of the sector's market in recent years in Poland.

Keywords: service, transport, forwarding trade, warehousing

Wstęp

Rynek usług logistycznych w Polsce w ostatnich latach rozwija się bardzo dynamicznie. Rozwój ten wiąże się w głównej mierze ze wzrostem wymiany handlowej oraz globalizacją działalności wielu przedsiębiorstw. Dużą rolę w polskiej logistyce pełni transport, gdyż Polska posiada duży udział w przewozie towarów w Europie i na świecie.

Usługi logistyczne stanowią zintegrowany obszar, który łączy w sobie zarówno usługi transportowe, składowania i uzupełniania zapasów, przeładunku, jak też wiele innych usług wcześniej będących w sferze działań przedsiębiorstw produkcyjno – handlowych. Rynek usług logistycznych jest stosunkowo młody. Uważa się, że ukształtował się po 1989 roku, a przyczyniła się do tego transformacja polskiej gospodarki, czyli przejście z systemu gospodarowania nakazowo-rozdzielczego do gospodarki rynkowej. Jeszcze większy rozwój w tej dziedzinie nasilony został po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Kraj otworzył się na rynki światowe, a zagraniczni przedsiębiorcy zaczęli dostrzegać duży potencjał w inwesty-

¹ Adres do korespondencji: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych, ul. Żytnia 17/19, 08-110 Siedlce, e-mail: aniapiszcz95@gmail.com.

cjach na terenie polski ze względu na atrakcyjną lokalizację oraz sytuację gospodarczą.

Coraz większa złożoność procesów logistycznych skłania firmy do zlecania funkcji firmom zewnętrznym. W ten sposób tworzy się coraz większe zapotrzebowanie na tego rodzaju działalność. Firmy chcąc być konkurencyjne rozszerzają zakres swojej działalności nie tylko pod kątem oferowanego asortymentu, ale także zasięgu dostępności dla potencjalnego klienta. Trendem w ostatnim czasie jest globalizacja świadczonych usług. Problemy z tym związane sprawiają więc, że firmy nie są w stanie samodzielnie sprostać postawionym sobie wyzwaniom i decydują się na zlecenie wyznaczonych zadań w formie outsourcingu. Pozwala to redukować koszty, zmniejszyć ryzyko działalności oraz podnieść jakość usług. Outsourcing logistyczny umożliwia też osiągnięcie zmienności łańcuchów dostaw.

Nowe kierunki rozwoju usług logistycznych wyznacza logistyka kontraktowa, czyli obszar, który tworzą operatorzy logistyczni (third party logistics 3 PL). Są to silne kapitałowo grupy logistyczne². Koncentrują się oni na zarządzaniu transportem, magazynami lub jednocześnie oferują szeroką gamę usług transportowych i magazynowych, oraz dodatkowych usług na zasadach logistyki kontraktowej.

W artykule wyjaśniono pojęcie usługi logistycznej oraz scharakteryzowano jej elementy składowe. Następnie dokonano analizy funkcjonowania rynku usług logistycznych w oparciu o uzyskane przez firmy TSL przychody, wielkość zatrudnienia, zasięg działalności oraz pochodzenie kapitału.

Istota usług logistycznych

Usługi logistyczne pełnią bardzo ważną rolę w realizacji zadań przedsiębiorstw, które działają na polskim rynku. Branża usług logistycznych składa się z grupy przedsiębiorstw zróżnicowanych pod względem oferty usług, zasięgu działania oraz wielkości. Sektor rozwija się dynamicznie za sprawą rosnącej liczby operatorów logistycznych.

Omawiając istotę usługi logistycznej należy na samym początku wyjaśnić jej definicję. Najbardziej popularne wyjaśnienie pojęcia zostało zaproponowane przez E. Gołębską, która określa ją jako „zbiór życzeń i oczekiwań klienta”³. Definicja ta jest zwięzła, jednak dalej autorska uszczegóławia, że usługi te są świadczone przy użyciu zarządzania logistycznego. Odnosi się ono do procesu planowania, wykonania i kontroli jakości usług, przy uwzględnieniu analizy potrzeb, możliwości i sposobów świadczenia usług w całym łańcuchu od producenta do konsumenta. Omawiając szerzej to pojęcie można stwierdzić, że to wykonywanie na podstawie umowy czynności, które polegają na realizacji przez usługobiorcę jednej lub wielu funkcji logistycznych na rzecz zleceniodawcy.

W skład usług logistycznych wchodzi zarobkowo wykonywane usługi spedycyjne, transportowe, magazynowe oraz dodatkowe⁴. Wraz ze wzrostem przewozów wzrasta znaczenie usług spedycyjnych, czyli odpowiedzialnych za organizację procesu przewozu. Do usług spedycyjnych zaliczyć można udzielanie porad, wybór pojazdu i ustalanie trasy przewozu. Spedytorzy specjalizują się także

² A. M. Jeszka, *Sektor usług logistycznych w teorii i praktyce*, Difin, Warszawa 2009, s. 72.

³ E. Gołębska, *Podstawy logistyki*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Kupieckiej, Łódź 2006, s. 103.

⁴ M. Ciesielski, *Rynek usług logistycznych*, Difin, Warszawa 2005, s. 33.

w ustalaniu cen i formułowaniu warunków przewozu oraz w zawieraniu umów. Przygotowują oni również dokumenty handlowe, w tym do odprawy celnej⁵.

Usługi transportowe polegają na odpłatnym przewozie ładunków w odpowiednich warunkach pod względem jego naturalnej, technicznej i ekonomicznej podatności transportowej. Są one bezpośrednio związane z wyborem środka i gałęzi transportu. Ze względu na rodzaj, wielkość ładunku, opakowania bądź technologie przewozu usługi te można podzielić na całopojazdowe, częściowe i drobnicowe.

Kolejna grupa usług logistycznych to usługi magazynowe. Są one związane z zarządzaniem zapasami w magazynach. Składają się na nie następujące etapy procesu magazynowania: przyjmowanie, składowanie, formowanie i rozformowanie jednostek ładunkowych, kompletacja przesyłek zgodnie z zamówieniami klientów, przeładunek, sortowanie przesyłek, pakowanie, przepakowywanie, gospodarka pojemnikami, paletami, wydawanie towaru itp. Usługi dodatkowe to takie, które nie mieszczą się w wymienionych kategoriach. Zaliczyć do nich można np. etykietowanie lub tworzenie zestawów promocyjnych⁶.

Istnieje także inny podział usług logistycznych, który stanowią dwie kategorie. Pierwszą kategorię tworzą usługi logistyczne oparte na zasobach tzn. usługi fizyczne związane z transportem i magazynowaniem. Do ich wykonywania potrzebne jest wyposażenie techniczne. Drugą grupą to usługi oparte na umiejętnościach, czyli takie, które polegają na planowaniu, organizowaniu i nadzorowaniu. Działalność przedsiębiorstwa logistycznego przekracza ramy zarówno usług administracyjnych jak i organizacyjnych związanych z obsługą ładunku, a także poza magazynowanie i transport, wkraczając tym samym w wyższy etap – zarządzanie dystrybucją i zaopatrzeniem, co przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Klasyfikacja usług logistycznych

Źródło: Ph. B. Schary, T. Skjøtt-Larsen, *Zarządzanie globalnym łańcuchem podaży*, Wyd. PWN, Warszawa 2002, s. 192.

⁵ Tamże s. 33.

⁶ Tamże s. 34.

Na rynku istnieją przedsiębiorstwa nie tylko oparte na środkach trwałych i umiejętnościach, ale także tradycyjne przedsiębiorstwa przewozowe i transportowe. Świadczą one usługi związane z transportem, magazynowaniem, dokumentacją oraz odprawami celnymi. Ostatnio dość szybko rozwijają się sieciowe przedsiębiorstwa logistyczne odpowiedzialne za doręczanie przesyłek. Pozwalają one elektronicznie śledzić przebieg zamówienia i świadczą dostawy „dokładnie na czas”.

Głównym celem świadczonych usług logistycznych jest minimalizacja kosztów transportu poprzez użycie transportu multimodalnego, intermodalnego bądź bimodalnego w obszarach, gdzie powstaje rozdrobnienie przewozu ładunku. Usługi logistyczne mają także na celu bieżące niwelowanie następstw sezonowości pojawiającego się popytu na nie w trakcie zawierania umów z producentami odnośnie obsługi i gromadzenia zapasów w magazynach lokalnych, w których występuje niewykorzystana pojemność składowa. Są one alternatywą dla kosztownych akcji reklamowych za pomocą wprowadzenia do gospodarki małych partii produktu w niedługim czasie. Pozwala to na przetestowanie popytu. Przyczyniają się one do rozwoju infrastruktury logistycznej przez prawidłowe jej umiejscowienie oraz zróżnicowanie rozmieszczenia magazynów⁷.

Analiza wybranych aspektów funkcjonowania rynku usług logistycznych w Polsce

Rynek usług logistycznych w Polsce cechuje się dynamicznymi wzrostami. Liderami wzrostu są firmy wyspecjalizowane w transporcie drogowym. Rozwojowi rynku usług logistycznych w Polsce sprzyja wzrosty w gospodarce kraju, usytuowanie geopolityczne, a także stabilizacja w globalnej gospodarce.

Dobra kondycja firm logistycznych działających na terenie Polski jest zauważalna po wielkości przychodów z działalności TSL oraz wielkości zatrudnienia. Tabela 1 przedstawia ranking dziesięciu firm o największych przychodach z działalności TSL oraz wielkości zatrudnienia.

Tab. 1. Klasyfikacja firm TSL według wielkości przychodów w 2016 roku

Miejsce w rankingu	Nazwa firmy	Przychody w 2016 r. (w tys. zł)	Przychody z działalności TSL w 2016 r. (w tys. zł)	Zatrudnienie w Polsce 2016 r.
1	Grupa Raben	2 174 983	2 174 923	4 814
2	Schenker Sp. z o. o.	1 519 940	1 519 940	2 672
3	DPD Polska sp. z o. o.	1 357 977	1 357 977	2 879
4	FM Polska sp. z o.o	917 134	914 137	3 101
5	LOTOS Kolej Sp. z o. o.	721 052	721 052	1 040
6	DSV	703 819	703 819	889
7	ROHLING SUUS Logistics S.A.	704 145	704 145	1 077
8	PEKAES	740 161	740 161	1 009
9	Kuehne+Nagel	582 881	582 881	1 820
10	Jas-Fbg S.A.	508 252	508 252	1 042

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Brdulak, 22 edycja rankingu firm TSL w Polsce, „Rzeczpospolita” 2017.

⁷ J. Dyczkowska, *Marketing usług logistycznych*, Wyd. Difin, Warszawa 2014, s. 78.

Na podstawie danych zawartych w tabeli 1 można stwierdzić, że największe przychody z działalności TSL osiągnęła Grupa Raben, która także zatrudnia najwięcej pracowników. Następnie w rankingu znajduje się Schenker Sp. z o.o. oraz DPD Polska sp. z o.o., których dochody z działalności przekroczyły 1 miliard. Dochody poniżej 1 miliarda osiągnęły firmy takie jak FM Polska Sp. z o.o., LOTOS Kolej, DSV, ROHLING SUUS Logistics, PEKAES, Kuehne+Nagel, Jas-Fbg S.A.

Warto także rozpatrzyć ranking 10 największych firm TSL pod względem wykorzystywanych gałęzi transportu, co przedstawia tabela 2.

Tab. 2. Rodzaj wykorzystywanych gałęzi transportu przez 10 największych firm TSL w Polsce

Miejsce w rankingu	Nazwa firmy	Transport drogowy	Transport kolejowy	Transport lotniczy	Transport morski	Żegluga śródlądowa	Transport kombinowany szynowo-drogowy
1	Grupa Raben	tak	tak	tak	tak		tak
2	Schenker Sp. z o. o.	tak	tak	tak	tak		tak
3	DPD Polska sp. z o. o.	tak					
4	FM Polska Sp. z o.o.	tak					
5	LOTOS Kolej Sp. z o. o.		tak				
6	DSV	tak	tak	tak	tak		tak
7	ROHLING SUUS Logistics S.A.	tak	tak	tak	tak	tak	tak
8	PEKAES	tak	tak	tak	tak		tak
9	Kuehne+Nagel	tak	tak	tak	tak	tak	tak
10	Jas-Fbg S.A.	tak	tak	tak	tak		tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Brdulak, 22 edycja rankingu firm TSL w Polsce, „Rzeczpospolita” 2016.

Analizując dane zawarte w tabeli 2 można stwierdzić, że większość firm świadczy usługi z wykorzystaniem wszystkich gałęzi transportu oprócz żeglugi śródlądowej. Wszystkie gałęzie transportu są wykorzystywane przez firmę ROHLING SUUS Logistics oraz Kuehne+Nagel. LOTOS Kolej świadczy usługi tylko i wyłącznie przy użyciu transportu kolejowego, a DPD Polska sp. z o. o. i FM Polska Sp. z o.o. używa tylko transportu drogowego.

Rynek usług logistycznych w Polsce z roku na rok odnotowuje wzrosty. Przychody niektórych firm logistycznych są liczone w miliardach złotych. Tabela 3 przedstawia zmiany w przychodach dziesięciu największych firm TSL w Polsce w latach 2014-2016. Na ich podstawie można stwierdzić, że przychody większości firm TSL w Polsce stale rosną. Największe wzrosty odnotowuje DPD Polska (z 836 204 tys. zł w 2014 roku do ponad 1,3 miliarda w 2016 roku). Spadek w roku 2015

w porównaniu z rokiem 2014 odnotowała firma PEKAES, jednak w 2016 roku, odnotowała znaczny wzrost przychodów.

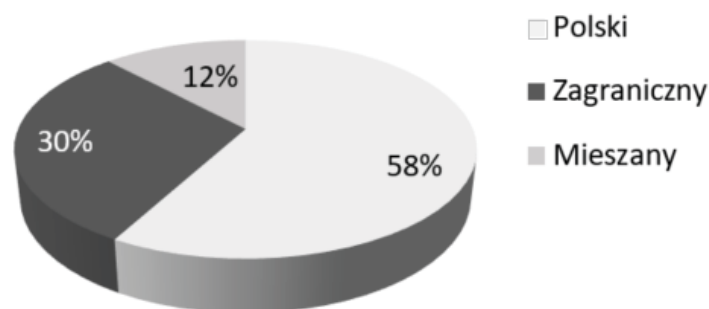
Tab. 3. Zmiany w przychodach z działalności TSL 10 największych firm TSL w Polsce w latach 2014-2016 (przychody podane w tys. zł)

Miejsce w rankingu	Nazwa firmy	Przychody z działalności TSL w 2014 r. (w tys. zł)	Przychody z działalności TSL w 2015 r. (w tys. zł)	Przychody z działalności TSL w 2016 r. (w tys. zł)
1	Grupa Raben	2 019 164	2 144 406	2 174 923
2	Schenker Sp. z o. o.	1 426 239	1 478 340	1 519 940
3	DPD Polska sp. z o. o.	836 204	1 163 51	1 357 977
4	FM Polska sp. z o.o	-	-	914 137
5	LOTOS Kolej Sp. z o. o.	600 669	669 438	721 052
6	DSV	514 633	544 033	703 819
7	ROHLING SUUS Logistics S.A.	573 000	601 059	704 145
8	PEKAES	575 622	555 489	740 161
9	Kuehne+Nagel	446 985	502 852	582 881
10	Jas-Fbg S.A.	445 351	462 822	508 252

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Brdulak, 21 i 22 edycja rankingu firm TSL w Polsce, „Rzeczpospolita” 2016, 2017.

Ważnym aspektem działalności wielu firm logistycznych jest globalizacja. Obecnie coraz więcej przedsiębiorstw wychodzi ze swoją działalnością poza granice kraju, czy kontynentu. Przyczynia się do tego między innymi dynamiczny rozwój technologii. Większość firm TSL (55%) prowadzi swoją działalność w skali globalnej. Aby zapewnić sobie konkurencyjność, a klientom jak najwyższy poziom obsługi i wyższą jakość firmy wykraczają na zagraniczne rynki i podejmują działalność na wielu szerokościach geograficznych. Globalizacja usług skutkuje więc nowymi możliwościami rozwoju.

Działalność firm TSL w Polsce opiera się na kapitale polskim, zagranicznym oraz mieszanym. Rysunek 2 przedstawia strukturę pochodzenia kapitału firm TSL w 2016 roku.

Rys. 2. Struktura pochodzenia kapitału firm TSL w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Brdulak, 22 edycja rankingu firm TSL w Polsce, „Rzeczpospolita” 2017.

Analizując dane zawarte na rysunku można stwierdzić, że większość firm TSL w Polsce działa w oparciu o kapitał krajowy (58%). Udział firm o kapitale za-

granicznym stanowi 30%. Wyróżnić też można te, które działają w oparciu o kapitał mieszany. Jest to 12% firm TSL. Coraz więcej firm w Polsce otwiera się na współpracę z przedsiębiorstwami zagranicznymi. Zauważalny jest również wzrost inwestycji zagranicznych w kraju.

Podsumowanie

Obserwując wszystkie rynki kształtujące się w polskiej i zagranicznej gospodarce, można zauważyć znaczny wzrost znaczenia rynku usług logistycznych. Jest to spowodowane w głównej mierze za sprawą potrzeby nowoczesnych i kompleksowych rozwiązań w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Duża część przedsiębiorstw decyduje się na wykorzystanie usług logistycznych z uwagi na minimalizację kosztów, a także wzrost jakości obsługi klienta.

Analiza list rankingowych pozwala stwierdzić, że udział branży logistycznej w gospodarce stale wzrasta. Firmy z roku na rok powiększają swoje przychody, co wskazuje na to, że branża TSL jest bardzo rozwojowa. Czołowe miejsca zajmują firmy z kapitałem nie tylko polskim, ale również zagranicznym, co pokazuje, że Polska to atrakcyjny kraj dla zagranicznych inwestorów. Coraz więcej firm działających w branży TSL decyduje się na globalną działalność, która wpływa na konkurencyjność oferowanych usług.

Branża logistyczna posiada wysoki potencjał. Ze względu na coraz większą złożoność procesów logistycznych wiele firm decyduje się na zlecenie funkcji wyspecjalizowanym firmom logistycznym sektora TSL. Ciągłe rosnące wymagania przedsiębiorstw, które oczekują wysokiego poziomu usług logistycznych znacząco przyczyniły się do świadczenia przez operatorów usług kompleksowych. Zauważalne jest więc zanikanie działalności mniejszych firm, a tworzenie dużych wyspecjalizowanych, które często przejmują te mniejsze przedsiębiorstwa.

Bibliografia

- Antczak S., Demjaniuk R., *Rynek usług logistycznych wybrane przykłady*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Siedlce 2012.
- Biesok G., *Logistyka usług*, CeDeWu, Warszawa 2013.
- Brdulak H., 20 edycja rankingu TSL w Polsce, 2014. „Rzeczpospolita” 2015.
- Brdulak H., 21 edycja rankingu firm TSL w Polsce, „Rzeczpospolita” 2016.
- Brdulak H., 22 edycja rankingu firm TSL w Polsce, „Rzeczpospolita” 2017.
- Ciesielski M., *Rynek usług logistycznych*, Difin, Warszawa 2005.
- Dyczkowska J., *Marketing usług logistycznych*, Difin, Warszawa 2014.
- Gołębska E., *Podstawy logistyki*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Kupieckiej, Łódź 2006.
- Gołębska E., Tyc-Szmil Karolina, Brauer J., *Logistyka w usługach*, PWN, Warszawa 2008.
- Januszkiewicz W., *Międzynarodowe usługi logistyczne*, Wyższa Szkoła Cła i Logistyki w Warszawie, Warszawa 2010.
- Jeszka A.M., *Sektor usług logistycznych w teorii i praktyce*, Difin, Warszawa 2009.